

Čarobni duh praznika

Magdalena Joksimović, asistent za ljudske resurse i društveno odgovorno poslovanje

Nadomak Nove 2015. godine, naša kompanija je organizovala već tradicionalnu, svečanu dodelu novogodišnjih paketića za decu zaposlenih. Širenje prazničnog raspoloženja otpočelo je 24. decembra, u novootvorenoj kantini TCK, gde je kapetan Konstantin, u društvu Pipi Duge Čarape, otplovio sa mališanima na „Ostrvo snova”, u susret Deda Mrazu i zaslужenim poklonima. Nezaboravna pustolovina „čarobnim brodom”, predvođena pozorišnom trupom „Scena” iz Užica, osvojila je decu čarolijom mašte i zabave, ali i poukama o pravim vrednostima života. Vesela atmosfera, obeležena zadovoljstvom i druženjem najmladih, a podgrejana novim

animacijama pomenutog teatra, ispunila je sutradan i Veliku salu Narodne biblioteke, u kojoj je izvedena predstava „Šta se zgodi, kad se simpatija rodi”, namenjena mladoj publici Kosjerića kao poklon *Cementare*.

Ova poletna i interaktivna muzičko-scenska kreacija prerasla je u pravu prazničnu žurku jer su deca oduševljeno prihvatala ritmove igara i stihove songova, učestvujući sa glumcima i u zajedničkoj koreografiji za pesmu „Ludi letnji ples”. Poslednji čin mjuzikla završio se uz razdraganu povorku mališana na čelu sa Deda Mrazom, koji je deci poželeo srećnu Novu godinu i ispunjenje svih želja.

Svojim kolegama i njihovim porodicama, saradnicima, sugrađanima i čitaocima naših novina, *Titan Cementara Kosjerić* želi uspešnu 2015. godinu, punu zdravlja i radosti!

Bezbednosna kontrola opreme na vozilima

Pavle Ljubičić, inženjer bezbednosti i zdravlja na radu

Bezbednosni incidenti ponekad mogu nastati zbog neispravnosti ili nepostojanja sigurnosne opreme na vozilima. Ta činjenica uslovila je niz aktivnosti za poboljšanje bezbednosti vozila i opreme na vozilima, kojima se doprema i otprema roba za potrebe *Titan Cementare Kosjerić*. Ove mere se primenjuju sa ciljem da se preduprede rizici u oblasti prevoza i generalno ostvari najvažniji rezultat: **0 (nula) povreda na radu.**

Primer nepostojanja radne platforme

Oprema na vozilima, cisternama i prikolicama na kojoj se najčešće javljaju nedostaci:

- radne platforme za bezbedan pristup i skidanje cerada pre istovara rasutih materijala;
- zaštite na rotirajućim elementima (spojnica, kaišnih i lančanih prenosnika i sl.);
- elementi, uređaji i instalacije hidrauličkih sistema (za kipere) – cilindara, klipova, pumpi, ventila, creva i cevi;
- elementi, uređaji i instalacije u sistemima pneumatskog transporta (cisterne za transport praškastih materijala) – kompresori, ventili, creva i cevi pneumatske instalacije, manometri, sigurnosni ventili, spojni elementi i elementi za vezu (spojke i priključci za vezu creva sa cevima i sl.);

- podovi prikolica;
- penjalice i zaštitne ograde na cisternama za prevoz praškastih materijala;
- odgovarajuće tekstilne trake sa priveznicama za vezivanje tereta.

S obzirom da nabrojana oprema ne podleže proveri prilikom redovnih tehničkih pregleda vozila, u *Cementari* je odlučeno da se ubuduće uvede obavezna kontrola u ovlašćenim servisima, i tako osigura instalirana i ispravna oprema.

Usvojene mere za poboljšanje bezbednosti vozila i opreme na vozilima:

- pretkvalifikacija prevoznika robe (kupaca, dobavljača);
- obaveza dodatnog pregleda opreme na vozilima koja ne podleže proveri prilikom redovnog tehničkog pregleda;
- unapređenje postojećih bezbednosnih uputstava kojima se uređuje ova oblast;
- poboljšanje komunikacije sa firmama prevoznika;
- uvođenje obavezognog testiranja vozača (provera poznavanja bezbednosnih mera u TCK);
- bolji sistem kontrole – nadzora.

Pretkvalifikacija prevoznika (vozila i vozača) podrazumeva sledeće:

- formiranje liste prevoznika, prikupljanjem podataka o vozilima i vozačima, i formiranje liste odobrenih prevoznika / vozila / vozača;
- održavanje liste prevoznika (ažuriranje liste, kao i dokumentacije o tehničkim pregledima i dodatnim pregledima za kipere i cisterne);
- komunikacija sa prevoznicima (obaveštavanje o novom načinu rada i podrška prilikom sprovođenja).

Svi navedeni postupci doprineće još većoj efikasnosti sistema bezbednosti koji se neprekidno usavršava u svakoj oblasti rada *Titan Kompanije*.

Redukcija rastvornog hroma Cr(VI) u cementu

Biljana Nikolić-Stanić, rukovodilac hemijskih i fizičko-mehaničkih ispitivanja

U skladu sa Zakonom o hemikalijama i Pravilnikom o ograničenjima i zabranama proizvodnje, stavljanja u promet i korišćenja hemikalija koje predstavljaju neprihvatljiv rizik po zdravlje ljudi i životnu sredinu, koji je stupio na snagu 1. januara 2013. godine, u Republici Srbiji ograničen je sadržaj rastvornog Cr(VI) u cementima i cementnim smešama na 2 mg/kg (2 ppm), obračunat na masu suvog cementa. Da bi se koncentracija rastvornog hroma održala ispod propisane vrednosti, proizvođači cementa dodaju hemijska sredstva koja redukuju Cr(VI), odnosno smanjuju njegovu koncentraciju niže od dozvoljene granice.

Razlog za zakonsko ograničenje prisustva hroma u cementu jeste zaštita zdravlja ljudi, jer rastvorna jedinjenja Cr(VI)

mogu, u kontaktu sa kožom, kod nekih ljudi izazvati alergijski dermatitis.

Titan Cementara Kosjerić je, i pre obavezujućih standarda, instalirala opremu za doziranje redukcionog sredstva kojim se kontroliše zastupljenost Cr(VI) u cementu. Optimizovanju ovog procesa prethodila je serija uspešnih proba, i na osnovu njih je ustanovljena neophodna količina redukcionog sredstva koja se kontinuirano dodaje tokom mlevenja pakovanog cementa. Uz to, u ovoj fazi proizvodnog procesa, procenat sadržaja Cr(VI) se obavezno ispituje u laboratoriji TCK, a provera se vrši u skladu sa važećim standardom SRPS EN 196-10 Metode ispitivanja cementa – Deo 10: Određivanje sadržaja hroma rastvorljivog u vodi (VI) u cementu.

Informacije o sadržaju Cr(VI), propisanom roku dejstva redukcionog sredstva, odnosno periodu u kome je sadržaj Cr(VI) ispod 2 ppm, kupcima su dostupne na vrećama i u bezbednosnim listovima za cement.

Tako se zaokružuje proizvodni lanac u kome bezbednosni zahtevi kupaca doprinose osavremenjivanju tehnološkog ciklusa i unapređenju samovrednovanja u *Cementari*, čime se ostvaruju konkurenčne prednosti na tržištu i gradi ugledna slika društveno odgovorne kompanije.

Bezbednosni list za cement

Informacije o fizičko-hemijskim svojstvima, načinu transporta, skladištenja i rukovanja, merama prve pomoći i slično, korisnici cementa mogu naći u bezbednosnom listu za cement. Bezbednosni list za cement objavljen je na sajtu www.titan.rs ili se može dobiti u Prodaji TCK. U tabeli su navedeni neki od korisnih saveta/informacija, zastupljenih u Bezbednosnom listu.

Hemijska stabilnost	Uslovi skladištenja	Mere lične zaštite: zaštita kože
Cement je stabilan sve dok je pravilno uskladišten. Treba da se čuva suv. Kontakt sa nekompatibilnim materijalima treba izbegavati. Vlažan cement je alkalan i nekompatibilan sa kiselinama, sa amonijumskim solima, sa aluminijumom ili drugim ne-plemenitim metalima.	Rinfuzni cement treba skladištitи u silosima koji su vodootporni, suvi (sa minimalnom unutrašnjom kondenzacijom), čisti i zaštićeni od kontaminacije. Cement u vrećama bi trebalo skladištitи u suvoj prostoriji zaštićenoj od vlage. Ako mora da se čuva na otvorenom, vreće bi trebalo da budu položene na suvu paletu, propisno pokrivenu, kako bi se sprečili atmosferski uticaji.	Savetovana je upotreba odgovarajućih zaštitnih rukavica, zaštitne obuće i odeće, otporne na vodu koje će spreciti kontakt portland cementa sa kožom. Odeću i zaštitnu opremu zasićenu vlažnom, cementnom prašinom skinuti i odmah, bez odlaganja oprati izložene površine kože.

Bolji biznis za bolje društvo – Predstavljanje Izveštaja o društveno odgovornom poslovanju TCK

I u tekućim okolnostima nepovoljnih ekonomskih kretanja, *Titan Cementara Kosjerić* uspešno sprovodi politiku društvene odgovornosti, harmonizovanu sa ostalim proverenim korporativnim smernicama kompanije. Ovaj dokazani vrednosni putokaz, u svim aktuelnim izazovima, obezbeđuje pouzdan pravac i rast poslovnih aktivnosti.

To potvrđuje i najbolja ocena za četvrti redovni Izveštaj o DOP i održivom razvoju koju je *Cementara* opravdala svojim zalaganjima u 2013. godini. Kvalitet ovog dokumenta dostigao je najviši nivo: A+, mereno kriterijumima Inicijative globalnog izveštavanja G3.1, a na osnovu podataka verifikovanih od nezavisnih eksperata iz revizorske kuće Ernst & Young.

Iza ostvarenog vrhunskog učinka, stoji dugogodišnja posvećenost kompanije ciljevima održivog razvoja, bezbednosti i otvorenog dijaloga sa zajednicom.

Četvrti Izveštaj društveno odgovornog poslovanja i održivog razvoja

U prethodnoj godini, *Titanovi* prioriteti bili su usmereni na unapređenje i održavanje dobrih ekoloških rezultata. Tako je u zaštitu životne sredine investirano više od 830.000 evra.

Značajan tehnološki napredak postignut je izgradnjom postrojenja za recirkulaciju vode, i sistema za skladištenje i doziranje suvog pepela, čime se konzerviraju prirodni resursi i jasno iskazuje staranje za buduće generacije, prvenstveno kroz dalje smanjenje emisija, potrošnje vode i fosilnih goriva. U Izveštaju je naročito naglašena pažnja kompanije prema zaposlenima, njihovom stalnom usavršavanju, kao i bezbednosti na radu. Takođe, *Cementara* pomaže društvu, ugroženim socijalnim slojevima, ulaže u mlade, podržava

G. Perić, član UO Globalnog dogovora u Srbiji, govorio je o aktivnostima ove mreže

razvoj kulture i umetnosti, pa je samo u 2013. godini više od 131.000 evra opredeljeno za razvojne programe u lokalnoj zajednici.

Poslovanje TCK nije izolovan proces, već otvoreni sistem saradnje sa ključnim društvenim akterima. O zajedničkoj dobrobiti govore transparentni pokazatelji, uokvireni izveštavanjem po najvišim svetskim standardima. Da bi tako dokumentovana produktivna komunikacija sa okruženjem neprekidno jačala, 19. septembra je upriličeno javno prezentovanje najnovijeg Izveštaja, u prisustvu predstavnika lokalne zajednice i mnogih istaknutih zvanica. Kako bi program bio potpuniji, nakon predstavljanja Izveštaja, za sve prisutne organizovane su edukativne i zanimljive radionice.

Usvajanje informacija o ključnim rezultatima TCK u Izveštaju

U obraćanju Miroslava Gligorijevića, generalnog direktora *Titan Cementare Kosjerić*, predstavljen je pregled poslovnih rezultata i vrednosna orientacija firme: „lako je 2013.

bila još jedna u nizu godina u kojima smo bili suočeni sa nestabilnim ekonomskim okruženjem, to nije pokolebalo našu odluku da poslujemo u skladu sa principima društveno odgovornog poslovanja i da vas, četvrti put zaredom, upoznamo sa našim ključnim rezultatima u radu. Nastavićemo praksu ulaganja u društvo, zaposlene i životnu sredinu i trudićemo se da ostanemo predvodnik korporativne odgovornosti u Srbiji. Ponosni smo na napredak ostvaren tokom 2013. godine."

Prezentovanje Izveštaja je medijski propraćeno: Miroslav Gligorijević, generalni direktor TCK, daje izjavu za novinare

Dragocenu podršku uspehu Izveštaja, koji projektuje vertikalnu povezanost svih poslovnih aspekata TCK, uputio je Neven Marinović, izvršni direktor Forum-a za odgovorno poslovanje: „Uspeh Titan Cementare Kosjerić da svojim izveštajem zasluži ovu visoku ocenu je vredan hvale. Činjenica da ova kompanija prepoznaže značaj društveno odgovornog poslovanja, da ga neprestano unapređuje i daje primer pozitivne prakse, govori i u prilog menjanju svesti o značaju i ulozi koju poslovni sektor treba i može da ima u

Nakon predstavljanja Izveštaja, organizovane su radionice za predstavnike lokalne zajednice i zaposlene TCK

Promocija Izveštaja je održana u Hotelu "Palisad" na Zlatiboru

društvu – bilo kroz ulaganja u lokalnu zajednicu, zaštitu i brigu o životnoj sredini, neprestano ulaganje i brigu o zaposlenima, i na kraju, ali ne najmanje važno, kroz odgovorno ponašanje prema poslovnim partnerima i kupcima.”

Zajedno razvijamo korisne veštine i znanja

Visoko vrednovanje Izveštaja za 2013. godinu ima karakter prestižnog, ali zasluženog i prirodnog ozvaničenja dosadašnje plodne saradnje između Titan-a i svih zainteresovanih strana, što dodatno podstiče odgovornost kompanije za buduća napredovanja u komunikaciji sa društвom i adekvatnom informisanju javnosti.

Kompletan Izveštaj o društveno odgovornom poslovanju i održivom razvoju Titan Cementare Kosjerić može se preuzeti sa veb sajta kompanije: www.titan.rs, a za više informacija o izveštavanju po GRI standardima pogledati veb sajt: www.globalreporting.org.

Protok ideja i znanja među zaposlenima u TCK

Svetlana Milić, pomoćni računovođa za poslove trezora

Proces trajnog učenja prožima celokupnu praksu *Titan Cementare Kosjerić*, jer je znanje i stalno samousavršavanje neodvojivi deo korporativnog jezgra kompanije. Zaposleni u TCK se predano uključuju u široki spektar obuka i na taj način pospešuju svoj profesionalni razvoj i zajedničke potencijale kolektiva.

Predstavljanje Balance Sheet-a za narednu godinu

Princip uzajamne saradnje i podrške između svih *Titanovih* poslovnih segmenata, osvedočen je i jednodnevnim treningom u organizaciji Finansijskog i računovodstva, koji je 9. decembra 2014. godine održala Slavica Vukosavljević, finansijski direktor *Titan Cementare Kosjerić*. Tema „Finansije za nefinansijere“ okupila je oko tridesetoro kolega iz drugih organizacionih celina fabrike: Proizvodnje, Laboratorije, Elektro i Mašinskog održavanja, Nabavke, Prodaje, Bezbednosti i zdravlja na radu, Zaštite životne sredine,

Ljudskih resursa, Opštih i pravnih poslova. Predstavnici različitih „nefinansijskih“ struka približene su osnove funkcionisanja finansijskog i računovodstvenog sistema, ugrađenog u čitavu strukturu poslovanja TCK.

Načelno zamišljen kao izvor informacija o prirodi, načinu sprovođenja i ciljevima poslova u kompleksnoj oblasti finansijskih i računovodstvenih operacija, seminar je u krupnom planu prezentovao posebne delatnosti iz ovog domena, kao što su: vođenje poslovnih knjiga, sastavljanje finansijskih izveštaja i planova, kreiranje i praćenje novčanih tokova. Te vitalne operacije predstavljene su u kontekstu poštovanja opštih zakonskih propisa i specifičnih procedura TCK, tako da su polaznici seminara mogli da steknu sveobuhvatni uvid u opseg materije kojoj je trening posvećen.

Profesionalno dokazana u internim okvirima Titan Grupe, organizaciona celina Finansijskih i računovodstvenih poslova uživa poverenje i u široj poslovnoj sferi, gde se afirmiše kroz izradu finansijskih i raznih stručnih izveštaja za eksterne korisnike: državne institucije, poslovne partnere i druge zainteresovane strane.

Uporednim pregledom finansijskih izveštaja, u periodu od 2011. do 2014. godine, kao i prikazom predviđenog budžeta za 2015. godinu, na treningu se moglo naučiti koji su najvažniji pokazatelji dinamike poslovanja i kakav je finansijski plan za narednu poslovnu godinu. Zainteresovanim pristupom, aktivnim učešćem i postavljanjem pitanja vezanih za problematiku, učesnici treninga usvojili su nova, korisna znanja iz oblasti finansijskih i računovodstvenih operacija, uvidevši da svaki zaposleni doprinosi kreiranju finansijskog rezultata TCK, a time i učinku kompanije u celini.

Naše bebe

♥ Ranisav Marković (Rudnik) dobio je čerku Katarinu

♥ Dejan Krsmanović (Proizvodnja cementa) dobio je sina Borisa

♥ Zoran Živković (Proizvodnja sirovinskog brašna i klinkera) dobio je sina Andriju

♥ Radovan Radosavljević (Proizvodnja cementa) dobio je sina Branka

Odužimo se prirodi

Vladan Radenović, komercijalista na terenu

Prepoznatljivu *Titanovu* brigu za unapređenje prirode u neposrednom i širem radnom okruženju, skopčanu sa politikom korporativne društvene odgovornosti, dokazuje i protekla akcija „Ozelenjavanje 2014 – Odužimo se prirodi”, održana 1. novembra 2014. godine.

Ovogodišnje pošumljavanje korišćenog rudnog zemljišta, u sklopu dugoročnog plana rehabilitacije eksplorativnih kopova fabrike, organizovali su zaposleni iz Prodaje i Nabavke, sa svesrdnom podrškom drugih članova kolektiva, i uz dobar odziv volontera iz lokalne zajednice.

Odgovorno prema prirodi, kolega Vladan Radenović

Među sugrađanima, bili su predstavnici opštinske uprave, ustanova, škola, sportskih klubova, kupaca i dobavljača. Angažovanjem svih udruženih entuzijasta, na rudniku krečnjaka i laporca se zazelenelo još 150 sadnica namenskog

Nagrađen je najkreativniji dečiji crtež

drveća, čiji ukupni kompleks ukrasnog hrasta, javora i graba, zasađenog u ovoj godini, broji 550 mlađih stabala.

Pored radnog angažovanja, učesnici akcije su se uključili i u dobro osmišljene edukativne i zabavne sadržaje, sprovedene na platou ispred fabrike. Pažnju prisutnih privukle su poučne prezentacije reagovanja u hitnim situacijama, koje su demonstrirali medicinari Doma zdravlja i pripadnici vatrogasne službe.

Otvorenih vrata, fabrika je toga dana privukla dosta posetilaca, zainteresovanih za organizaciju i tehnologiju proizvodnog procesa. Uz stručne instrukcije Rada Jakovljevića, menadžera Bezbednosti i zdravlja na radu i Nevenke Nikolić, menadžera ZŽS, sugrađani su upoznati sa radom celog postrojenja, ali i sa novim, najmodernijim sistemom za prečišćavanje i recirkulaciju otpadnih voda. Uz šahovski turnir, muziku i druženje, u prijatnom ambijentu interakcije između kolektiva fabrike i meštana Kosjerića, obeležena je još jedna delotvorna inicijativa *Titan Cementare Kosjerić*.

Poseta fabrići za predstavnike lokalne zajednice

Prisustvo znatnog broja učesnika, potvrđuje da ova kompanija, kvalitetom i postojanošću svog društvenog delovanja, uživa čvrsto poverenje građana. Pozitivni pečat utisnut je i *Titanovom* odgovornošću za potrebe sadašnjih, ali i budućih generacija, što lokalna zajednica prepoznaće, i signalizira poletnim odzivom dece i mladih, kako u poslednjoj akciji „Ozelenjavanja“, tako i u drugim *Cementarinim* programima podrške za razvoj okruženja. Ovo uzajamno razumevanje TCK doživljava kao snažan zamah u kreiranju svoje napredne poslovne politike.

Jedan svet. Jedan dom. Jedno srce.

Nina Vasović-Mijačević, menadžer Nabavke i Gordana Savić, rukovodilac poslova planiranja, izveštavanja i kontrole

Na stejkholder forumu „Naša zajednica – naša odgovornost”, održanom u decembru 2013. godine, kome su prisustvovali predstavnici lokalne zajednice i zaposleni TCK, briga o zdravlju i bezbednosti identifikovana je kao jedna od važnih oblasti za lokalnu zajednicu. Ova sugestija uticala je da Tim za društveno odgovorno poslovanje *Titan Cementare Kosjerić* u svoj godišnji plan rada uvrsti i jedno edukativno predavanje na temu zdravlja. Odgovornost za realizaciju te inicijative preuzeли su članovi Tima: Nina Vasović-Mijačević i Gordana Savić.

Povodom Svetskog dana srca, koji se obeležava poslednje septembarske nedelje, organizovano je predavanje „Jedan svet. Jedan dom. Jedno srce.”, na temu preventivne zdravstvene zaštite od kardiovaskularnih bolesti i srčanog napada. Na ovoj zdravstvenoj edukaciji, održanoj 7. oktobra 2014. godine u Narodnoj biblioteci, kao lekar-predavač učestvovao je doktor Slobodan Jovićević, specijalista urgentne medicine i načelnik Urgentnog centra u Užicu. Svoje izlaganje obogatio je praktičnom prezentacijom i demonstracijom pružanja prve pomoći u slučaju srčanog napada.

Posebna pažnja bila je posvećena temi redovnih preventivnih pregleda, kao odgovornoj meri sprečavanja kardiovaskularnih i srčanih oboljenja, o kojoj je govorila doktorka Jasmina Đorđević, predstavnik Doma zdravlja u Kosjeriću.

Poučno predavanje proteklo je u podsticajnoj atmosferi i propraćeno primetnim interesovanjem prisutnih koji su, nizom postavljenih pitanja, ukazali na značaj date teme i doprineli njenoj interaktivnoj realizaciji.

Skup je pokazao da su građanima Kosjerića potrebne ovakve i slične obrazovne tribine, namenjene negovanju zdravstvene i šire životne kulture. *Cementara* nastoji da razume ključne zahteve lokalne zajednice i svojih zaposlenih, i da

Savetodavno predavanje lekara specijalista o zdravlju srca

na njih adekvatno odgovori, u skladu sa prepoznatljivom politikom društveno odgovornog poslovanja. Tu saradnju potvrđuje i predavanje posvećeno srcu, čiji naziv nosi i simboliku etičkih vrednosti svojstvenih delovanju TCK.

**ЈЕДАН СВЕТ.
ЈЕДАН ДОМ. ЈЕДНО СРЦЕ.**